

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om den kommunale og amtskommunale beskatning for regnskabsåret 1972-73.

(Lovforslaget (nr. 183) findes i tillæg A. sp. 3727, fremsættelsen i tidenden sp. 7917).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ove Hansen: Det er med beklagelse, at folketinget skal beskæftige sig med et lovforslag af denne art, hvor det drejer sig om tvangsregulering over for kommunerne, et loft over den kommunale skatteudskrivning. Jeg tror, det er første gang i kommunernes tilværelse, at et sådant indgreb foretages. Jeg havde egentlig håbet, at 1970erne med den nye kommunestruktur skulle være årene, hvor det kommunale selvstyre fik større indflydelse og mere ret til selv at forvalte sine opgaver. Det modsatte bliver imidlertid tilfældet med de indgreb, som regeringen nu påbyder. Det er forståeligt, at der i kommunale kredse er stor utilfredshed ikke alene med dette forslag, men i det hele taget med den manglende forståelse og ringe tillid, som regeringen har til det kommunale selvstyre. De kommunale organisationer har ganske vist måttet tiltræde forslaget, efter at nogle forbedringer ved forhandlinger var opnået, men det var ikke med begejstring, at organisationerne accepterede.

Mit parti erkender, at skatterne har nået en sådan højde, at det ville være alvorligt for mange skatteydere, dersom yderligere skattestigninger skulle finde sted, og vi vil derfor gerne medvirke til en begrænsning af skatterne, men jeg finder, at vi bringer mange kommuner i en uheldig situation ved at fastlægge et loft, som skal være ens for alle kommuner, uanset kommunernes størrelse og om det er udviklingskommuner, det vedrører.

I den økonomiske oversigt, som vi lige har modtaget, oplyses, at samtlige skatter og afgifter her i landet vil andrage ca. 62 milliarder kr. i det kommende år. For 2 år siden udgjorde samtlige skatter og afgifter 38 milliarder kr., det er en stigning på 65 pct. Ser vi på de kommunale indkomstskatter, viser det sig, at da denne regering tiltrådte, ændrede de kommunale skatter 4,6 milliard kr. For det kommende år vil de samlede kom-

munale indkomstskatter udgøre 15 milliarder kr. Skatterne er således blevet 3 gange større under denne regering.

Uvilkårligt stiller man sig det spørgsmål, om det er kommunalbestyrelserne, der er skyld i de høje skatter, om de har varetaget de økonomiske dispositioner på en meget uheldig måde. Findes der kommuner, der har administreret for dyrt eller påtaget sig opgaver, der overstiger deres magt, skal jeg naturligvis ikke forsvare sådanne handlemåder, men jeg tror, at langt størsteparten af kommunerne har disponeret fornuftigt. Men når skatterne er steget så meget, som tilfældet er, så vil jeg gerne have lov at påstå, at det hænger sammen med, at regeringen og flertallet her i folketinget har påført kommunerne betydelige udgifter.

I økonomisk henseende er kommunernes bevægelsesfrihed meget begrænset, idet 80-90 pct. af kommunernes udgifter er lovbundne. En af årsagerne til, at de kommunale skatter er steget betydeligt, kan også findes i de ændringer, der har fundet sted vedrørende byrdefordelingen, og dermed nedskæringerne af statens refusioner til kommunerne. Vi advarede indtrængende mod de mange urimelige omlægninger, som regeringen foretog, men advarslerne var desværre forgæves. Omlægningen medførte, at milliardbeløb blev flyttet fra staten til kommunerne, og for skatteyderne blev flytningen særlig mærkbar, eftersom beløbet blev overført fra progressiv til proportional beskatning.

Ud over ændringerne i byrdefordelingen har regeringen pålagt kommunerne i større omfang at selvfinansiere den kommunale anlægsvirksomhed, og det kan til en vis grad være en fornuftig disposition, men man må være klar over, at virkningerne øger naturligvis den kommunale skatteudskrivning særlig i udviklingskommunerne, hvor anlægsvirksomheden naturligvis er ret betydelig. Jeg tror, at regeringen gjorde klogt i at påtage sig sin del af ansvaret for de stigende kommunale skatter.

For det kommende år må de kommunale og amtskommunale budgetter kun stige med henholdsvis 7 og 20 pct. sammenlignet med budgettallene fra sidste år. Jeg synes, at det er urimeligt, at begrænsningen skal være ens for alle kommuner, uanset hvilken kommunetype det er; kommunestrukturen og dens beskaffenhed synes jeg burde give anledning

[Ove Hansen.]

til visse variationer. Det vil vel næppe under udvalgsarbejdet være muligt at få regeringen til at ændre forslaget på dette væsentlige punkt, men jeg vil så anmode om, at dispensationsbestemmelserne, som findes i § 3, anvendes lempeligt.

Det er imidlertid ikke alene udskrivningen, der skal begrænses, låntagningen skal det også. Sidste år udgjorde kommunernes låntagning 2,5 milliard kr., i indeværende år 1,6 milliard kr., men for det kommende år begrænses låntagningen meget alvorligt, til kun 900 mill. kr. Jeg ved, at denne stærke begrænsning vil bringe mange kommuner i vanskeligheder. Dels har kommunerne store anlægsarbejder i gang, og det bliver måske nu nødvendigt at standse nogle af disse arbejder, dels vil det ikke være muligt i den kommende tid at foretage nødvendige byggerier, f. eks. skolebyggeri, institutionsbyggeri, byggemodning m. v.

Det er min opfattelse, at kommunalfolk erkender den vanskelige økonomiske stilling, vort land befinder sig i. Jeg tror også, de er enige i, at indgreb er nødvendige, og kommunalfolk vil gerne medvirke til indgreb og nedskæringer, men med et så generelt indgreb, som regeringen her foreslår, tror jeg at kommunalfolkene alligevel finder, at man går for vidt.

Efter forslaget skal indgrebene kun gælde for det kommende år, og det kan være meget tilfredsstillende, at det kun drejer sig om et enkelt år, men hvad sker der, når det år er gået? Ja, så må de undladelser og for-sømmelser indhentes. Jeg tror, der i mange tilfælde kun bliver tale om udskydelse af opgaverne et enkelt år.

Regeringen har også pålagt kommunerne at udfærdige flerårige drifts- og anlægsbudgetter, og jeg er enig i, at det bør man gøre i kommunerne, men så synes jeg unægtelig, at det er såre ufornuftigt af regeringen nu straks at bryde det, som man har bedt kommunerne om at udføre. Flerårige budgetter får ikke megen værdi, når man foretager sådanne indgreb, som der her er tale om.

Det er den mangelfulde planlægning fra regeringens side, der efter min mening er årsag til dette lovforslag. Dersom man i tide fra regeringen havde tilrettelagt det offentliges investeringsplaner og havde for-

handlet med kommunerne om den kommunale anlægsvirksomhed, kunne vi formentlig have undgået dette lovforslag.

Når mit parti alligevel vil medvirke til dette forslags gennemførelse, må det ikke opfattes, som om vi er tilfreds med forslaget, men vi erkender, at indgreb for tiden er nødvendige.

Jeg vil gerne slutte med at henstille til regeringen, at den i fremtiden taler til kommunerne i stedet for at tale om dem.

Erik Hansen (Vejle amt): Det konservative folkeparti kan anbefale det af indenrigsministeren fremsatte forslag til lov om kommunal og amtskommunal beskatning for regnskabsåret 1972-73, idet vi har den opfattelse, som perspektivplanen også peger på, at der må ske en fælles prioritering af alle offentlige udgifter.

Af ministerens fremsættelsestale fremgår det, at også de kommunale organisationer under de forhandlinger, der er ført mellem regeringen og disse organisationer, er enige i, at et sådant nærmere samarbejde må tilstræbes, både hvad angår investeringsbudgetter og hvad angår de kommunale låneprogrammer. Vi finder det rigtigt og fornuftigt, at et lovforslag af en karakter som det foreliggende er forhandlet med de kommunale organisationer, inden forslaget kommer til behandling her i folketinget. Vi har med tilfredshed konstateret, at principperne i lovforslaget er tiltrådt af de kommunale organisationer.

Man kan vel ikke bebrejde disse organisationer, at tilslutningen ikke er blevet givet med særlig stor begejstring, det gælder især begrænsningerne i lånoptagningen, som man finder er for snævre, men vi må erkende, at det hele ikke ville være ret meget værd, hvis man ikke samtidig med skatteloftet indfører en kraftig begrænsning af mulighederne for lånoptagelse; så var det hele faktisk spildt, ikke mindst under henvisning til, at lovforslaget kun skal gælde for regnskabsåret 1972-73, indtil det aftalte samarbejde kan etableres. Fik man ikke den snævre lånegrænse, ville man friste enkelte kommuner til at optage større lån end strengt nødvendigt for at have noget at stå imod med i de følgende år; derfor er lånegrænsen nødvendig.

At vi anbefaler dette lovforslag med den

[Erik Hansen (Vejle amt).]

lånebegrænsning, det indeholder, skal ikke opfattes som en tilslutning fra det konservative folkepartis side til en statslig styring af kapitalmarkedet, tværtimod, men vi finder det både rigtigt og rimeligt i den nuværende situation at lovgive på dette område, indtil et nærmere samarbejde om en fælles prioritering af de offentlige udgifter kan etableres, et samarbejde, som tidligst kan etableres for regnskabsåret 1973-74.

Regeringens bestræbelser med at bremse stigningen i de offentlige udgifter, som det konservative folkeparti kan give sin fulde støtte til, vil ikke opnå den fulde effekt, såfremt kommunerne ikke inddrages i disse bestræbelser. Jeg synes, regeringen er nået langt på dette område. Jeg skal ikke gå i enkeltheder med en opremsning af, hvor man har reduceret på statsbudgettet, men kun konstatere, at stigningstakten nu er bragt ned, så den ikke overstiger den forventede produktionsstigning. Det kendte man ikke i 1960'erne, da vi havde en socialdemokratisk ledet regering. Jeg er fuldt ud klar over, at med dette lovforslags vedtagelse vil der være kommuner, der kan komme ud for vanskeligheder. Det gælder vel især vækstkommunerne, men jeg synes, lovforslaget tager et rimeligt hensyn hertil, og er der vækstkommuner, der vil blive særlig vanskeligt stillet, giver § 3 i lovforslaget muligheder for dispensation. Men disse dispensationsmuligheder skal man ikke i andre end vækstkommunerne fæste for stor lid til, da de kun vil blive anvendt i ganske særlige tilfælde; ud over enkelte vækstkommuner må der sikkert kun tages hensyn til Sønderjyllands amts merudgifter ved overtagelsen af landshospitalet i Sønderborg og i nogen grad til hovedstadsamternes merudgifter ved vejrefusionernes bortfald.

Lovforslaget tager i nogen grad hensyn til de merudgifter, kommunerne får som følge af forøgede udgifter til skoletandpleje, bolig sikring og befordringsudgifter. Hvad vil lovforslagets vedtagelse komme til at betyde for kommunerne? Vil det betyde et indgreb i det kommunale selvstyre? Jeg mener det ikke. Med lovforslaget siger man jo ikke, at det og det må I ikke lave; kommunerne må ganske selv bestemme, hvad man inden for de økonomiske rammer vil bruge pengene til. Men det vil betyde, at alle kommuner

kritisk må gennemgå budgetterne og prioritere de opgaver, man ønsker løst, og det vil betyde, at man må vise tilbageholdenhed med nye udgifter. Skatteløftet må opmuntre til en kritisk gennemgang af traditionelle budgetposter, der kan have overlevet sig selv; der kan være meget at rydde op på, og nu er lejligheden til stede for en konstruktiv besparelspolitik.

Det midlertidige skatteløft kan vise sig at være alt andet end snærende, det vil kunne åbne for befriende foranstaltninger, hvor man måske ikke har haft mod eller lyst til at gribe ind.

Begrænsningerne af lånemulighederne vil selvsagt betyde en forøget selvfinansiering; men de samme krav stilles jo mange andre steder i vort samfund, og jeg tror, skatteyderne i det lange løb er bedst tjent med en større selvfinansieringsgrad ikke alene for et enkelt år, men også set på længere sigt.

Det konservative folkeparti mener, at det er et rigtigt, rimeligt og fornuftigt lovforslag, indenrigsministeren her har fremsat, og kan held tiltræde den opbremsning, der herved foretages af skattetrykket. Staten har bremset op, men hvis amt og kommuner fortsat forøger skatteudskrivningen og ikke tilpasser sig de faktiske forhold, vil mulighederne for en fortsat vækst i produktion og beskæftigelse gå tabt. Det kan ikke nytte, at det offentlige beslæglægger for store dele af arbejdskraft og kapital, så der intet bliver eller ikke bliver nok til den private sektor. Det er nødvendigt, at vore erhverv — og det er deres resultater, vi skal leve af — får både den nødvendige kapital og den nødvendige arbejdskraft; ellers har Danmark ingen chancer for at klare sig i en stadig skærpet international konkurrence.

Gennem regeringens målbevidste indsats er det i nogen grad lykkedes at få en opbremsning i statens udgifter. Kun hvis man får en fastere styring på de kommunale drifts- og anlægsudgifter, har man den held, der er påkrævet. Samtidig bliver forudsætningerne skabt for, at det offentliges forbrug ikke alene af kapital, men også af arbejdskraft bliver hæmmet til gavn for eksport, produktion og omsætning.

Vi mener, det er et yderst fornuftigt lovforslag, vi her har til behandling; vi siger tak til indenrigsministeren for dets fremsættelse, og jeg kan på det konservative

[Erik Hansen (Vejle amt).]

folkepartis vegne tilsige en velvillig og hurtig behandling.

A. Chr. Andersen: Det foreliggende lovforslag er et led i regeringens bestræbelser for at afdæmpe den stærke vækst i de offentlige udgifter. Regeringen har for sin part søgt at begrænse de statslige udgifter, og det er da også lykkedes at begrænse aktiviteten, ligesom stigningstakten i de statslige udgifter er faldende. Regeringen er af den opfattelse, at en lignende udvikling ikke har fundet sted, når det gælder de kommunale udgifter, idet disse i de senere år har udvist ret så store procentvise stigninger. Amter og kommuner vil dertil sige, at det har der været mange forskellige årsager til: den ændrede struktur har medført afholdelse af en række ekstraordinære udgifter, som i hvert fald i nogen grad vil være engangsforeteelser.

Da man gennemførte ændrede udligningsformer og refusionsregler, var det meningen, at byrdeforholdet mellem staten og den kommunale sektor ikke skulle forrykkes. Kommunernes Landsforening hævder, at der trods dette sigte alligevel er sket en ikke uvæsentlig overflytning af udgifter fra staten til kommunerne, en overflytning, der sammen med yderligere opgaver af Kommunernes Landsforening er beregnet til adskillige hundrede millioner kroner årlig.

Dette er der nu i vid udstrækning taget hensyn til i det foreliggende lovforslag, hvor det drejer sig om bolig sikring, børnetandpleje og befordringsgodtgørelse, ligesom det vil blive tilladt efter objektive kriterier at indtægtsføre tilskuddet, der skal afløse vejtilskuddet i 1972-73, selv om tilskuddet først vil blive udbetalt i 1973-74. Men det skal vel også nævnes, at udbygningen af skoler og sociale institutioner m.v. mange steder langt fra var eller er up to date.

Man må også tænke på, at der i sammenlægningskommunerne må tilstræbes en ensartethed i hele kommunen; det vil sige, at den bedst udbyggede del af en sammenlagt kommune danner norm for udbygningen i hele kommunen. En væsentlig del af stigningen kan også tilskrives den øgede selvfinansiering i kommunerne, som det også har været ønsket fra regeringens side.

Usikkerheden omkring den kommunale

budgetlægning var for året 1970-71 særlig udtalt på grund af det tidlige budgettidspunkt; som var noget helt uvant; usikkerheden omkring bedømmelsen af udgifternes størrelse efter kommunesammenlægningen har også spillet ind.

Disse forhold har nok bevirket en højere udskrivning end strengt nødvendigt; at også det beregnede skattegrundlag var usikkert, skyldes manglende erfaring i skønnet over forholdet mellem forskudsligning og den endelige ligning. At kildeskattedirektoratet heller ikke er sikker i sine bedømmelser, tyder de beregnede efterreguleringer for 1970-71, der skal udbetales i november 1971, på. Efterreguleringsbeløbet var tidligere beregnet til 1,6 milliard kr., det seneste skøn er nu 1,2 milliard kr. Ifølge en tilsvarende beregning for efterreguleringen for 1971-72, der skal udbetales i november 1972, skønnes denne at blive på 2,2 milliard kr. Jeg tvivler på, at det sidste beløb bliver så stort. Kommunerne har fået mere erfaring i at skønne over såvel udgifter som skattegrundlag, og der har vel også i kommunerne været en interesse i af likviditetsmæssige grunde at få den forventede skat hjem i fuld udstrækning gennem den tolvtedel, kommunerne får hver måned, i stedet for at vente til efterreguleringen i det kommende år.

Regeringen har med de kommunale organisationers bistand foretaget en kritisk gennemgang af de ting, der skal stilles til rådighed for borgerne. Resultatet vil jo så få virkning for budgetterne for senere år; vi er klar over, at det ikke kan få virkning i de levende år, og derfor har det været nødvendigt at fremsætte dette lovforslag, som jo er tiltrådt af de kommunale organisationer. Men det er altså understreget, at dette lovforslag er en engangsforeteelse, at det vil kun blive gennemført i år, og fra næste år vil man altså på grundlag af de forhandlinger, som allerede er i gang, komme frem med en mere ensartet løsning, som netop vil falde sammen med de ønsker, regeringen i øvrigt har med hensyn til en opbremsning af opgaverne.

Ud over denne begrænsning i udskrivningen er det jo meningen, at man vil foretage en yderligere begrænsning i kommunernes låntagning, hvorved man kan dæmpe udviklingen i de kommunale drifts- og anlægsudgifter. I hvilket omfang dette skal ske er man vist ikke helt enig med de kommunale

[A. Chr. Andersen.]

organisationer om i øjeblikket, men jeg håber, at regeringen her vil nå til enighed med disse, så man kan få en fornuftig løsning på dette spørgsmål.

Oplysninger om denne lovs indhold og virkninger er jo efterhånden tilgået amter og kommuner bl. a. via organisationerne, så der er taget hensyn dertil i den budgetlægning, som nu er langt fremme. Det viser sig nu, at amterne med deres tillæg på op til 20 pct. nok kan klare sig; det ser ud til at være ret rummeligt, og mange steder behøver man slet ikke at komme op i nærheden af denne procentvise stigning, medens det for primærkommunerne mange steder kniber med at få de 7 pct. til at slå til. Her spiller det en stor rolle, hvor stort efterreguleringsbeløb fra 1970-71 der kommer til udbetaling i efteråret 1972. Det vil altså nu her blive tilladt at indtægtsføre indtil 6 pct. af skattegrundlaget for 1971-72, således at man på den måde kan komme op på en udgiftsstigning på 13 pct. plus de øvrige i lovforslaget nævnte tillæg. Kommuner, der ikke kan vente at få et efterreguleringsbeløb af denne størrelse, kan komme i vanskeligheder, og der vil også være kommuner, der af andre grunde kan få ondt ved at få balance i budgettet; der er allerede nævnt udviklingskommunerne, som jo netop i de senere år har haft vækst; selv om der er taget et vist hensyn i muligheden for procentvis stigning ud over 1 pct., er det dog ikke sikkert, dette slår til. Men som allerede nævnt er der i lovforslaget givet indenrigsministeren bemyndigelse til i særlige tilfælde at give tilladelse til større udskrivning; jeg tror altså også, det vil blive nødvendigt i visse tilfælde.

Ja, der kan være problemer i forbindelse med lovforslaget, der nærmere bør uddybes i udvalgsarbejdet; selv om der er meget kort tid til at få lovforslaget gennemført, må det jo nok gennemføres.

Jeg kan i øvrigt tilsige mit partis støtte til gennemførelse af lovforslaget.

Martin Pedersen: På et tidspunkt, da den andel af det samlede nationalprodukt, der passerer de offentlige kasser, nærmer sig de 50 pct., er det naturligt og nødvendigt, at man fra det offentliges side søger at bremse stigningstakten i det offentliges udgifter. Det har man jo da også fra statens side gjort,

idet det kommende års finanslov jo bygger på en langt mindre stigningstakt, end vi har været vant til, idet den tager sigte på, at stigningen skal svare til stigningen i befolkningens indtægter.

Men det hjælper jo ikke at bremse op på statens område, hvis man så fra kommunernes side bruger så meget mere. Det var derfor ønskeligt og helt nødvendigt efter min mening, at man fra regeringens side tog sagen op, og jeg vil da også gerne give udtryk for det radikale venstres tilfredshed med, at det er lykkedes for indenrigsministeren at nå til enighed med de kommunale organisationer. Det er jo helt selvfølgelig, at man, inden man går til at fremsætte et lovforslag som dette, indgående drøfter det med de kommunale og de amtskommunale organisationer, og det er glædeligt at konstatere, at der var forståelse hos de kommunale og amtskommunale organisationer for nødvendigheden af, at man planlagde disse ting i fællesskab af hensyn til samfundsøkonomien. Så er det jo klart, som også hr. Ove Hansen var inde på, at der kan være delte meninger om, hvordan det skal laves. Jeg forstår på hr. Ove Hansen, at man fra de kommunale og amtskommunale organisationers side har fået forbedret forslaget, og det var selvfølgelig også meningen; når man går i forhandling med dem, er det jo for at nå frem til et forslag, der ikke alene samfundsøkonomisk, men også set fra kommunernes og amtskommunernes side kan være acceptabelt.

Jeg er enig med hr. A. Chr. Andersen i, at der med hensyn til budgetteringen for kommunernes vedkommende har rådet stor usikkerhed, været store vanskeligheder. Man måtte jo af hensyn til kildeskatten fremskynde budgetteringen; den endelige budgettering skulle være færdig på et langt tidligere tidspunkt, end man har været vant til, og samtidig havde man de overgangsbesværligheder, der naturligt knyttede sig dels til kommunesammenlægningen, dels til amtssammenlægningen. Derfor er det klart, at denne budgettering ikke er lykkedes lige godt for alle kommuner; for nogle kommuner vil det at holde sig under skatte loftet på de 7 pct. formentlig ikke volde besværligheder, medens det for andre, der har skønnet anderledes, kan volde betydelige besværligheder. Jeg er derfor enig med de

[Martin Pedersen.]

øvrige ordførere i, at det er betydningsfuldt, at man har den foreslåede dispensationsbestemmelse, således at enkelte kommuner, der måtte komme i klemme ved denne generelle ordning, ved forhandling med indenrigsministeren kan få det rettet op.

Jeg er også enig med hr. Ove Hansen i, at det er begrænset, hvad vi kan vente at få rettet i det foreliggende lovforslag. Alene det, at det er et resultat af en forhandling mellem ministeren og kommunerne, gør sig gældende, men det er jo også rigtigt, at der er en tidsfaktor, idet vi skal have lovforslaget vedtaget i løbet af meget kort tid.

Jeg skal med disse få bemærkninger på det radikale venstres vegne anbefale lovforslaget til fortsat velvillig behandling.

Ømann: Selv om regeringens lovforslag er tiltrådt af de kommunale organisationer, er jeg meget lidt begejstret for det. Det er nogle meget grove kriterier, der her er valgt for at begrænse kommunernes skatteudskrivning og lånoptagelse; det er det modsatte af fornuftig planlægning. At kommunerne føler sig ladt i stikken, er jo ikke så underligt; først smøger regeringen en række statsudgifter af sig og lægger dem over på kommunerne, og dernæst kvæler man kommunernes lånemuligheder og endelig deres muligheder for at skaffe sig skatteindtægter. Det sker i en meget besværlig omlægnings-situation, hvor vel ingen centralmyndighed kan have det fulde overblik over de store omlægnings virkninger for de enkelte kommuner. Det er jo det første finansår, de såkaldte storkommuner virker og driver økonomi.

Jeg tror, at kommunerne i stedet for et sådant katastrofeagtigt og hårdtvirkende indgreb ville have foretrukket en kontinuerlig planlægning af kommunernes budgetter og en samordning med statsbudgettet og den økonomiske politik i øvrigt. Men måske kan dette indgreb give stødet til en sådan, det må vel erkendes, nødvendig samordning, og til, at vi får gjort kommunernes ulige vilkår op, så at der ikke skal herske disse uhyrlige forskelle i skatteudskrivningen inden for et så lille administrativt område som Danmark.

Jeg synes, at denne samordningstendens peger hen på en meget stor og vidtrækkende skattereform, som består i at indføre en

enhedsskat, hvor man slår dette virvar af skattearter sammen til én skat, en indkomstskat, på skattebilletten. Her er der gjort et forsøg på at bremse kommunernes aktiviteter efter visse, og som sagt meget grove, kriterier; jeg tror ikke, de dækker og er fyldestgørende. Den modsatte indstilling er den at ophjælpe kommunernes virksomheder efter en forud lagt plan og lade dem få midler i henhold til objektive kriterier, der må være langt mere fyldestgørende og må fastlægges efter mere indgående forhandlinger, end det har fundet sted med hensyn til de kriterier, der her anvendes.

Det er svært at bedømme, og her kan man jo nok have en mistanke om, at organisationerne ikke i deres forhandlingsresultat kan have taget hensyn til, i hvilket omfang de enkelte kommuner rammes særlig hårdt. Man har i de senere dage hørt om katastrofeagtige udsættelser af skolebyggeri, hvor børnene i forvejen undervises i baraker, man har hørt, at begrænsningen betyder et indgreb i kommunernes industripolitik i den forstand, at kommunerne sættes ud af stand til at optage lån til jordopkøb — og sådan kan der være forskellige områder, som er særlig hårdt ramt.

Jeg har også indtryk af, at de områder, der er i farezonen, f. eks. er de skoleområder, hvor vanskeligt stillede børn skulle have opnået bedre ordninger. Dette kommer altså sammen med låneloftet, som er meget snævert, og man kan jo stille sig det spørgsmål midt i al forureningsdebatten, hvordan i alverden kommunerne skal kunne deltage i en sådan forureningsbekæmpelse med de vilkår.

Jeg håber, der bliver lejlighed til at høre fra de kommunale organisationer om, hvor dette lovforslags bestemmelser klemmer, og jeg håber på en forhandling om, hvordan det kan lade sig gøre at afhjælpe de hårdeste af vilkårene.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Bortset fra hr. Ømann gav alle ordførere tilslutning til, at det var nødvendigt at foretage en begrænsning i den offentlige aktivitet, også en begrænsning af kommunernes aktivitet.

Hr. Ove Hansen gav udtryk for, at det var nødvendigt med indgreb, og jeg forstod også på hr. Ove Hansen, at man fra socialdemokratiets side ville tiltræde det fore-

[Indenrigsministeren.]

liggende forslag, selv om man gerne ville drøfte visse enkeltheder i et udvalg.

Hr. Ove Hansen sagde, at det var tvang over for kommunerne, vi her gennemførte. Jeg skal her erindre hr. Ove Hansen om, at vi har haft mange forhandlinger med kommunernes organisationer om dette lovforslag i både mange og lange møder, inden kommunerne og regeringen fandt frem til en fællesnævner, der er udtrykt i det lovforslag, der her foreligger.

Jeg vil derfor gerne sige, at jeg føler ikke, dette er tvang over for kommunerne; det er en aftale for det kommende år om kommunernes mulighed for at udskrive skat og kommunernes mulighed for at optage lån. Det er ikke således, at vi dirigerer den enkelte kommune til, hvilke opgaver den må løse inden for den økonomiske ramme, der er lagt; inden for det forlig, der er lavet med kommunerne, kan kommunerne selv disponere.

Jeg er enig med de ordførere, der har givet udtryk for, at man burde tilstræbe så hurtigt som muligt at få en samlet offentlig investeringsplan, således at man har noget at rette sig efter. Jeg kan da også sige, at i de forhandlinger, vi har haft med kommunerne og amterne, er man fra begge parter side enige med staten heri, og man er enig om, hvilket også indgik i forliget, at man skulle tilstræbe en samlet investeringsplan og en låneramme for kommunernes vedkommende.

Vi er ved at begynde at forberede dette arbejde, således at vi forhåbentlig, når vi kommer til det næste budgetår, har kunnet lægge sådanne planer, at der er god overensstemmelse med det, som staten mener at ville foretage, og det, som kommunerne vil foretage sig, og tagende hensyn til den samlede økonomi, også hensyn til, at der skal være midler til rådighed for erhvervslivet, således at det kan investere. For det er jo rigtigt, som adskillige af ordførerne har givet udtryk for, at den produktion, som erhvervslivet præsterer, det er jo den, vi også fremover skal kunne bruge af, tjene på, få indtægter af, således at vi kan løse opgaverne.

Jeg vil derfor gerne sige tak til de fire ordførere, der har givet tilslutning til lovforslagets hovedtanke, og jeg håber på, at når vi mødes ved anden behandling, får vi

tilslutning i samme omfang, som der er givet udtryk for her.

Hr. Ømann mente, at det var grove kriterier, der er lagt, og det kan jeg vel ikke benægte; men forholdet er det, at det ikke vil være muligt, når man skal arbejde med et skatteloft, da at arbejde med hver enkelt kommune; det ville tage alt for lang tid. Og man stod jo over for, at kommunerne allerede i denne sommer og dette efterår skal lægge budget; derfor fandt vi, det var nødvendigt at lægge disse kriterier.

Der er fra alle ordføreres side givet tilslutning til dispensationsmuligheden i § 3, og jeg vil gerne understrege, det er en dispensationsmulighed, som det var nødvendigt at have for at kunne imødekomme de kommuner, som bringes i særlig store vanskeligheder. Men jeg vil gerne tilføje, at det efter min opfattelse er en dispensationsmulighed, der kun skal bruges i ganske særlige tilfælde, og at man altså ikke fra kommunernes side kan forvente, at det er noget, som alle kan strømme hen til indenrigsministeriet om og regne med at få imødekommet.

Det lovforslag, der her foreligger, betyder vel, at en række opgaver, som kommunerne gerne vil løse over for befolkningen, og som det er befolkningens ønske skal løses, ikke kan løses på én gang. Det reelle er, at man må udskyde nogle af opgavernes løsning. Som jeg ofte har sagt, vil jeg også gerne sige det her, at jeg forstår da fuldt ud, at en kommunalbestyrelse gerne vil løse en opgave, som borgerne i den pågældende kommune gerne vil have løst, men vi kan bare ikke løse alle opgaverne på én gang; man må prioritere og få de mest betydningsfulde opgaver gennemført først og så udskyde de mindre væsentlige til et senere tidspunkt.

Jeg er enig i det ønske, der er givet udtryk for her, og som regeringen deler, at vi fremover kan få lagt sådanne planer, at man ikke kommer i en tilsvarende situation som den, man er i her, således at det, vi her forelægger, bliver en ét års foranstaltning og vi fremover kan få lagt planer og tilrettelagt arbejdet i samarbejde mellem stat, amt og kommune, således at man vil kunne budgetlægge på en rimelig og fornuftig måde.

Jeg vil gerne med disse ord sige tak for den tilslutning, der er givet til dette lovforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til det udvalg, som tinget har besluttet at nedsætte vedrørende de to foregående sager på dagsordenen. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om udskrivningsprocenten for kalenderåret 1972,

forslag til lov om ændring af lov om sømandsskat

og

forslag til lov om den kommunale og amtskommunale beskatning for regnskabsåret 1972-73.

Valgt blev: *Poul Schlüter, Havnstrup Clemmensen, Erik Hansen (Vejle amt), Asger Jensen, Stetter, Jens Foged, A. Chr. Andersen, Niels Andersen, Enggaard, Niels Helveg Petersen, Martin Pedersen, Helge von Rosen, Grünbaum, Lis Groes, Ove Hansen, Lysholt Hansen, Per Hækkerup, Egon Jensen, Hans Lund, Axel Ivan Pedersen og Ømann.*

Anden næstformand (Hanne Budtz): Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Sigsgaard og Kjær Rasmussen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ekspropriation af olie- og gasforekomster.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Sigsgaard): Hermed fremsættes forslag til folketingsbeslutning om ekspropriation af olie- og gasforekomster.

Mens folketingets partier fra SF til konservative mener, at private firmaer skal udnytte og tjene på den danske olie og gas og i enighed har givet A. P. Møller koncession på udnyttelsen af den i en lang årække på urimeligt favorable betingelser, mener meget brede kredse uden for tinget, at olien, som er national ejendom, også direkte bør komme befolkningen til gode.

VS har også denne opfattelse og finder spørgsmålet så afgørende, at det bør lægges ud til folkeafstemning.

Olien bør efterforskes og udvindes af et statsligt selskab, gerne i samarbejde med det svenske statslige olieselskab og den norske stats oliekontor. Den bør ilandføres i Danmark.

Der vil være store gevinster forbundet med olieudvindingen. De bør ikke tilfalde private selskaber, som oven i købet erfaringsmæssigt kan unddrage sig skattebetaling helt eller delvis. At A. P. Møller nu i modstrid med aftalerne med den daværende regering har afhændet ca. 80 pct. af sine rettigheder til udenlandske selskaber, aktualiserer yderligere kravet om nationalisering af olien og gassen. Denne disposition bør medføre, at ekspropriationserstatningen til A. P. Møller fastsættes således, at den højst svarer til selskabets dokumenterede udgifter til olie- og gasefterforskning.

Jeg håber — idet jeg henviser til bemærkningerne til forslaget — at befolkningen snarest får lejlighed til ved en vejledende folkeafstemning at tilkendegive, at olien bør udvindes og udnyttes ved offentlig foranstaltning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Der er ikke mere at foretage i dette møde.

[Anden næstformand.]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 1. september, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af diplomatisk forbindelse med Den demokratiske Republik Vietnam (Nordvietnam) [af Per Hækkerup m. fl.].

Mødet hævet kl. 18.27.

117. møde.

Onsdag den 1. september kl. 13.

Første næstformand (Kaj Andresen): Udvalget angående forslag til lov om film og biografer og forslag til lov om statens filmcentral har afgivet beretning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Med skrivelse af gårds dato fremsender forsvarsministeren skriftlig besvarelse af et af folketingsmand Kurt Brauer stillet spørgsmål. Spørgsmålet og besvarelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Skriftligt besvaret spørgsmål.

Af *Kurt Brauer* til forsvarsministeren (24. august 1971):

„Vil ministeren undersøge, om værnepligtige er blevet anvendt som underbetalt arbejdskraft på virksomheden Vang Granit A/S, og i givet fald forbyde gentagelse?“

Begrundelse.

Jeg er indforstået med, at det kan være nødvendigt at anvende soldater til decideret nødhjælpsarbejde, når redningskorpserne ikke kan påtage sig opgaverne, men i så fald må det ske til tariffmæssig løn og efter regning fra staten.

Forsvarsminister *Knud Østergaards* svar (30. august 1971):

Den ønskede undersøgelse har vist, at menige fra Bornholms Værn siden begyndelsen af august måned 1971 i fritiden og hovedsagelig på lørdage og søndage har været beskæftiget med forefaldende oprydningsarbejde ved Vang Granit A/S i Hasle. Selskabet er nu ophørt med at anvende menige i stenbruddet.

Bornholms Værn har på ingen måde bistået med arbejdsformidlingen og har ikke haft kendskab til forholdet. De menige har tilsyneladende selv rettet henvendelse til selskabet med anmodning om beskæftigelse i fritiden og med dette aftalt lønvilkår m. v.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at jeg ikke har mulighed for at forbyde de menige at tage beskæftigelse uden for tjenestetiden eller for at gribe ind i lønfastsættelsen, hvor der træffes arbejdsaftaler af den her omhandlede art.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Grete Hækkerup* til socialministeren:

„Hvad agter ministeren at gøre for at opfylde de ved lov om børne- og ungdomsforsorg i § 74 vedtagne forpligtelser om tilskud til nyopførte daginstitutioner inden for børne- og ungdomsforsorgen?“

Skriftlig begrundelse.

I henhold til børne- og ungdomsforsorgslovens § 74 har man i mange år fulgt den praksis, at en bygherre — såvel kommunerne som de selvejende institutioner — der har opnået en plangodkendelse fra socialstyrelsen, kunne opnå støtte dels til ubelånt rest eller til lejerindskud, dels til montering.

Da man i 1966 frigav daginstitutionerbyggeriet, var det klart, at staten påtog sig de øgede udgifter, som måtte forventes i forbindelse med et øget byggeri. Denne forpligtelse har staten opfyldt indtil i år. Vi står i dag med ca. 100 nyopførte daginstitutioner, som ikke kan komme i gang, fordi regeringen ikke vil bevilge de fornødne beløb.

Det erkendes, at der er sket en meget kraftig stigning i opførelse af daginstitu-